

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Interpretace románu Hany Andronikové
Zvuk slunečních hodin

Monika Jurasová

Olomouc 2016

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedenou literaturu.

V Olomouci dne 22. 4. 2016

Monika Jurasová

Poděkování:

Děkuji Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, poskytování cenných rad a připomínek.

Obsah

Úvod	5
1 Hana Androniková	6
1.1 Tvorba	8
2 Interpretace díla	12
2.1 Děj	12
2.2 Stavba prózy	16
2.2.1 Titul	17
2.2.2 Čas	18
2.2.3 Prostor	20
2.2.3 Postavy	28
2.2.4 Jazyk	34
3. Motivy	35
3.1 Motiv slunce	35
3.2 Motiv víry v Boha	36
3.3 Motiv příběhů	36
3.4 Motiv smrti	37
Závěr	38
Seznam pramenů a literatury	40

Úvod

Román *Zvuk slunečních hodin* od autorky Hany Andronikové, je mi blízký především tím, že autorka pocházela z mého rodného města Zlína. Studovala tam na místním gymnáziu a zažila atmosféru Baťova Zlína, i když trochu jinak, než jak ho popsala v románu. V třicátých letech byl Zlín plný života, práce a kultury. V Baťově firmě, která vyráběla obuv, pracovalo šest tisíc zaměstnanců a denně se vyrobilo třicet pět tisíc párů bot. Autorka toto období v románu dobře vykresluje. Příběh se mě dotknul pasážími na začátku knihy a už nepustil. Je zde popsána doba, kdy se ve Zlíně staví Baťovy cihlové domy na ulici Zálešná. V jednom z nich jsem vyrostla. Popis mého rodného města mě velice oslovil a ve čtení románu jsem velmi ráda pokračovala.

Autorčin román získal v roce 2001 Literární cenu Knižního klubu a poté ještě v roce 2002 cenu Magnesia litera v kategorii Objev roku. Také díky tomu můžeme najít v několika různých zdrojích kritiku jejích děl, rozhovory s autorkou či jeden díl z pořadu Třináctá komnata, kde Androniková vypráví o svém životě a o okolnostech vzniku jejího prvního románu a také autobiografického románu *Nebe nemá dno*, popisující její boj se zákeřnou nemocí, které bohužel v roce 2011 podlehla.

Cílem mé práce je přiblížení autorčina života a interpretace samotného díla *Zvuk sluneční hodin* a jeho podrobnější analýza. Práce může posloužit jako jeden ze zdrojů pro studenty ale i široké okolí, které by mělo zájem o život Hany Andronikové a její tvorbu románů a povídek.

Celá práce se skládá ze tří částí. V první části se seznámíme s Hanou Andronikovou a její tvorbou. Blíže se podíváme na její dvě díla a to na povídkový cyklus *Srdce na udici* a autobiografický román *Nebe nemá dno*.

Poté bude následovat druhá část, která je pro tuto práci stěžejní. Jedná se o samotnou interpretaci díla. Zaměříme se na dějovou linii a stavbu prózy. Přiblížíme si význam titulu, časové roviny, lokalizaci příběhu, charakteristiku postav a jazykovou stránku.

V třetí části si ukážeme a popíšeme dílčí motivy románu. Práce bude prokládána krátkými úryvky z rozhovorů s Hanou Andronikovou, díky kterým blíže nahlédneme do autorčina života, její tvorby a otázek a odpovědí ohledně díla samotného.

1 Hana Androniková

Hana Androniková, česká spisovatelka pocházející z Gottwaldova, dnešního Zlína, se narodila 9. září roku 1967. Vystudovala zlínské gymnázium a poté Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obory čeština a angličtina. Po studiích pracovala jako personální manažerka v zahraničních i českých firmách. V roce 1999 z práce odešla a začala se věnovat literatuře a psaní. Také cestovala a příležitostně se živila jako life-coachingová poradkyně či terapeutka.

V jednom rozhovoru se k druhému povolání vyjádřila slovy: *„Psaní je pro mě radost, někdy posedlost, jindy trápení, ale co se týká obživy, spoléhám na jiné zdroje. Když jsem začala psát, řekla jsem si, že v psaní nebudu dělat kompromisy, že budu psát to, co chci, že nechci psát pod tlakem. Naštěstí umím i jiné věci, takže se můžu živit jak konzultacemi v oblasti lidských zdrojů, tak i psychologií a terapeutickou činností.“* (Císař, 2009)

V 80. a 90. letech psala převážně poezii. Na konci 90. let se začala věnovat próze. Publikovala v časopisech *Revue Labyrint*, *Hospodářských novinách*, *Tvaru* či *Hostu*. S režisérkou Janou Svobodovou je spoluautorkou konceptu improvizčních divadelních představení *Tanec přes plot* (2007) a *Pakosti a drabanti* (2010).

Dvakrát obdržela cenu Magnesia litera. V roce 2002 za knižní debut *Zvuk slunečních hodin* v kategorii Objev roku, který ještě v roce 2001 získal Literární cenu Knižního klubu. Dílo bylo přeloženo do čtyř jazyků. V roce 2011 získala autorka Cenu čtenářů za prózu *Nebe nemá dno*.

Česká televize věnovala jeden díl z pořadu *Třináctá komnata* Haně Andronikové, jejímu životu a boji s rakovinou.

Na otázku, jak vnímala velký ohlas na její první debut, jestli ho prožívala nějak zvláště, autorka odpovídá: *„Ani ne, moc jsem to tehdy neprožívala, tou dobou jsem řešila úplně jiné věci. Nejdřív rozvod, do toho povodně a vzápětí náhlá smrt mého otce. Tyhle ztráty naprosto přehlušily všechno ostatní, co se tehdy dělo. Kolotoč kolem románu jsem vnímala z velké dálky, jako by se mě to ani netýkalo. Kniha si žila svým vlastním životem a já se snažila vyrovnat s tím svým.“* (Císař, 2009)

Povídkový soubor *Srdce na udici* vydala v roce 2002. Obsahuje osm povídek, které se někdy vzájemně prolínají a jsou ze současnosti a nedávné minulosti.

Hana Androniková odstartovala kariéru úspěšné autorky, za kterou ovšem zaplatila rozpadem svého manželství a od lékařů se dozvěděla, že má rakovinu prsu a metastázy v plicích. Pravděpodobnost na přežití byla 5 %. Zprvu odmítla pomoc lékařů a odešla do peruánské džungle, kde měla za cíl ztratit se a zemřít. Potkala zde ale šamana, který jí sdělil, že ve snu viděl, jak za ním přijde. Poté s ní začal spolupracovat, a ačkoliv uměla jen trochu španělsky, strávila s ním v džungli čtyři měsíce. Jak sama říká, prošla si setkáním s andělem smrti a následně se vrátila do Prahy. Operaci odmítla, avšak podstoupila chemoterapii. V knize *Nebe nemá dno*, která se zcela liší od autorčiny předchozí tvorby, napsala o svém znovuzrození a snažila se v ní vyrovnat se svou závažnou diagnózou. Je to autorčina autobiografie a zároveň její poslední dílo. Za kmotra knihy si zvolila herce Jaroslava Duška. (Třináctá komnata Hany Andronikové, 2011)

Autorka zvláště v rozhovorech působí bezprostředně a věci říká přímo. Na otázku, co jí v životě chybí a co přebývá, odpovídá: „*Peněž mám tak akorát. Nic mi nechybí, nic mi nepřebývá. Snažím se vyjít s tím, co mám.*“ (Burda, 2002)

20. prosince roku 2011 ve věku 44 let Hana Androniková zemřela.

1.1 Přehled tvorby

Tvorba Hany Andronikové začala už v mládí psaním básní, po kterých následovalo vydání románů a povídek ve sbornících nebo v povídkovém cyklu. Souborem povídek *Srdce na udici* a románem *Nebe nemá dno* se budu podrobněji zabývat.

Srdce na udici (2002)

Soubor povídek, který vyšel pouhý rok po vydání prvního románu *Zvuk slunečních hodin*, Androniková psala dva roky a na otázky, jestli psaní knihy neuspíšila a co si myslí o literární kritice, v rozhovoru odpovídá se slovy: „*Uspěchaná určitě nebyla. Povídkový cyklus vznikl poctivě dva roky. Reakce kritiky, ať kladná či záporná, mi v momentě vydání knihy už moc neříká. Věc je napsaná, uzavřená, já vím, že jsem ze sebe vydala to nejlepší a jestli to někomu nestačí, s tím nic nenadělám, takže se tím příliš nezabývám. Já osobně Srdce na udici považuji za daleko lepší než je ta první.*“ (Císař, 2009) Toto závěrečné tvrzení může být pro některé těžce pochopitelné, když první román získal několik ocenění a *Srdce na udici* vyšlo záhy potom a takový úspěch ve společnosti nesklidilo. Autorka si ovšem myslí něco jiného.

Povídkový cyklus *Srdce na udici* tvoří osm povídek, které pokaždé vypráví někdo jiný, avšak někdy jsou příběhy tak propojeny, že se postavy vyskytují i v dalších povídkách. Všechny postavy mají svoji úlohu a cíl, a to vypořádat se s těžkou životní situací, které musí zrovna čelit. Postavy tvoří lidé mladí, staří, ženy či muži. Oproti následujícímu románu *Nebe nemá dno*, který je silně autobiografický, zde žádné takové znaky nenajdeme. Některé povídky jsou vymyšlené a ty další se přihodily někomu jinému. Androniková čelila mnoha různým rozhovorům, kde si často obhajovala své myšlenky, postupy a vlastně celý svůj život, tak jak ho žila.

V rozhovoru, který vyšel v časopisu Tvar, odpovídala na to, proč nepíše o sobě, jestli pro sebe není zajímavá nebo se sebe bojí: „*Sebe se nebojím, mě se většinou bojí ti druzí... ale asi pro sebe opravdu nejsem tak zajímavá. Pro mě je důležité podívat se na věci z různých úhlů... mě zajímají víc ostatní než já sama. Taky, co je na mně tak zajímavého?*“ (Burda, 2002, s. 1)

Čas se prolíná. Přítomný čas střídají retrospektivní pasáže. Postavy vyprávějící v ich-formě se vrací do minulosti, svých vzpomínek a popisují to, co už dříve prožily. Věty jsou často krátké a nerozvité, čímž autorka docílila rychlejšího spádu děje.

Kritika tohoto povídkového souboru byla v celku pozitivní. V časopisu Host roku 2003 se Oskar Mainx píše: „*Ve sbírce osmi povídek, na sebe navazujících a stmelených ústředními postavami, se dokázala autorka výrazně oprostit od jazykových manýr červené knihovny. Pokoušel jsem se (nebylo to nic snadného) zkonstruovat schéma postav na základě jejich rodinných a přátelských vazeb. V zásadě se tu hovoří o životních peripetiích dvou rodin navzájem propojených. Autorčino výrazivo působí sice ještě o něco drsněji a mužněji, ale je hutnější a přitom výstižnější. Povídky jsou z velké části vystavěny na vnitřním monologu hlavních postav obohacených o psychologickou kresbu, která tu vyznívá mnohem plastičtěji a realističtěji než v románu. Tam byla až příliš patrná závislost na jiných knihách, na literatuře, tady se vypráví více „od podlahy.““ (Mainx, 2003, s. 18)*

***Nebe nemá dno* (2010)**

Autorčina poslední kniha byla velmi úspěšná, získala Cenu čtenářů v literární soutěži Magnesia litera 2011 a byla nominována mezi čtyři nejlepší knihy roku. Má autobiografické prvky. Autorka v ní popisuje svůj boj s rakovinou, následnou cestu do amazonského pralesa, kde strávila několik měsíců a potkala šamana, kterému se o ní zdálo ve snu. Vyrovnává se tu smrti vlastního otce a se svou těžkou nemocí.

V rozhovoru se k dílu vyjadřuje slovy: „*Osobně knihu nepovažuji za román, ale spíš za dokument či reportáž, protože pro mě to není vůbec žádná fikce. Touto knihou jsem se rozhodla sdílet něco hodně niterného a osobního, což zároveň znamenalo překonat strach z takového kroku.*“ (Pospíšilová, 2010, online)

Otevřeně o svém životě a zvláště o této knize mluví Hana Androniková v jednom dílu z pořadu Třináctá komnata z roku 2011. Kmotrem této knihy se stal známý herec Jaroslav Dušek, který s Hanou Andronikovou vedl rozhovor o knize, autorčině životě, její nemoci atd.

V jednom rozhovoru Andronikovou požádali, aby čtenářům sdělila něco málo o ději její poslední knihy *Nebe nemá dno*. Autorka vlastními slovy popisuje děj. „*Nebe nemá dno je knihou o svobodě. Je knihou hledání souvislostí a probouzení nebo spíš rozpominání se. Hlavní postava se dozvídá, že má rakovinu, což jí obrátí život vzhůru nohama. Diagnóza se tak stává impulzem k výpravě do amazonského pralesa a pak i nevadské pouště, kde se pokouší znovu najít smysl života. Stane se takovým novodobým Parsifalem a cestou objevuje nové krajiny a prostory uvnitř i vně, propojuje zdánlivě protichůdné a neslučitelné komnaty, nachází paralely mezi světem domorodých šamanů*

a kvantových fyziků, mezi notovým záznamem a matematickou rovnicí. Uvědomuje si, že její příběh je zároveň vaším příběhem a naopak, že se prolínají, zapadají do sebe. Text střídá deníkové záznamy s cestopisnými črtami a prolíná je s emaily a pohledy do nejhlubšího nitra.“ (Pospíšilová, 2010)

Kniha se nečte zrovna nejlépe, protože je celkem odlišná od ostatních běžně strukturovaných knih. Autorka zde nedodržuje pravidlo velkých písmen na začátku vět a přímou řeč na první pohled snadno od ostatních vět nerozeznáme.

V samotném díle můžeme spatřit i přiblížení významu titulu: „čeká, až dopadne na dno, že se odrazí. ale dno se pod ní prolomí a zase padá, pod posledním dnem je další dno. a co když to žádné dno nemá? co když dna nemají dno?“ (Androniková, 2010, s. 127)

Z internetu se dozvídáme, že i další lidi s touto knihou měli určitý problém, zápasili s ní a často ji také odložili již při přečtení asi 50 stran. Klíč k motivaci a pokračování v četbě může být takový, že si nejprve najdeme nějaké informace o autorce, jejím stylu psaní a hlavně nějaké bližší informace ke konkrétnímu dílu. Zrovna toto se dost liší od ostatních a k proniknutí do děje a smyslu celého díla, člověk potřebuje znát věci kolem dokola a s ohledem na to, že je dílo silně autobiografické, tak předpokladem k úspěchu může být alespoň povědomí o autorčině životě.

Nebe nemá dno je nějakou kronikou onemocnění a léčby až k závěrečnému vyléčení a šťastnému konci. Popis a vyprávění střídají deníkové zápisky a e-maily, postřehy a úvahy. Poselství, které se knihou nese, může být dvojí. Prvním z nich je spolehnutí se na zázračné metody šamanů, které selhalo, kde pomohla až tradiční léčba chemoterapií. Druhé poselství je samotný boj s nemocí. Autorka v knize popisuje svou léčbu, kterou doprovází těžké fyzické stavy nevolností, slabostí a zvracení. (Trávníček, 2011)

Úryvek z knížky: „štědrý den. po ránu nadílka, vlasy na polštáři, v trsech hynou. stříhám je na ježka, ale pak tě volám. sjed' mi to prosím tě strojkem. dohola. cítím, jak se ti třesou ruce. šťastný a veselý, mami. večer si pochvaluje novou hlavu. člověku se hned líp zvrací, když mu do toho nepadají dlouhý pačesy.“ (Androniková, 2010, s. 238)

Z rozhovoru *Peruánská mystička? Ne. Sebeironička ze Zlína* si můžeme přečíst kritiku na dílo *Nebe nemá dno* od Jiřího Trávníčka, bohemisty, literárního kritika a čtenářologa. Ke knize se vyjadřuje jasně a s tzv. kritickým okem.

„Autorka používá postupy, o nichž se daleko lépe píše a které se možná ještě lépe rozebírají na univerzitních seminářích, ale moc velké čtenářské radosti v nich není. Nudí.

Stokrát nechť se autorka dušuje, že skutečně tohle její myslí táhlo a že ona hranice mezi realitou a fantazií skutečně byla takto zastřená, to, co z jejího peruánského období povstalo, je sotva více než literární kaše. Nevím, „mysticismus“ H. Andronikové je dost křečovitý, vychtěný, působí to jako ohraná cvičení v postupech modernistické prózy se všemi těmi proudy vědomí, rozrušováním myslí, asociativními řetězci. Ne, je vidět, že problém s tímto psaním nemá jen čtenář, ale i sama autorka.“ (Trávníček, 2011)

Myslím, že v této kritice čtenáři najdou jakési pochopení a odezvu na to, jaké problémy mají s četbou tohoto díla. Ještě v závěru kritiky Jiří Trávníček píše: „*Androniková napsala určitě knihu se silným tématem, ale nejsem si jist, zda napsala knihu skutečně silnou. Androniková jako by se svou autobiografičností musela učit.*“ (Trávníček, 2011) Oproti Tereze Boučkové, se kterou Andronikovou kritik srovnává, má Boučková větší zkušenosti s autobiografickou tvorbou. Pro Andronikovou tato kniha byla jediná autobiograficky laděná a bohužel už autorka nebude mít příležitost se této problematice dále věnovat. Smrt si ji našla v jejím produktivním věku, ze kterého nám ještě mohla předat mnoho zajímavých titulů.

Vzpomínky, co neuleti (2014)

Povídky ve sbornících:

Pohádky z Moravy (2004)

Antologie nové české literatury 1995-2004 (2004)

Schůzky s erotikou (2005)

Ber, po čem toužíš (2006)

Labyrint revue 17-18/2005 (2006)

Ty, která píšeš (2008)

Ženy vidí za roh (2009)

2 Interpretace díla

V samotné interpretaci se budeme zabývat dějem, stavbou prózy, přiblížíme si význam titulu, časové roviny, které se odehrávají v románu. Následně si rozdělíme a popíšeme prostor v knize a to na tři hlavní místa: Zlín, Indie a koncentrační tábory. Budeme charakterizovat postavy, podíváme se na jazyk díla a konkrétní příklady v knize. A na závěr si přiblížíme motivy, které jsou zde použity.

K románu se ještě autorka vyjadřuje v rozhovoru z roku 2009 slovy: „*Je to už osm let, co jsem Zvuk dopsala, takže dávná minulost. Strávila jsem psaním dva roky života, to mi připadá, že stačí. Hodně mi to dalo a vždycky jsem ráda, když mi nějaký čtenář řekne, že ho román oslovil, ale jinak se tím už vůbec nezabývám. Žiju tady a teď.*“ (Císař, 2009)

2.1 Děj

Abychom se do díla hlouběji ponořili a zjistili více informací o postavách, čase, významu názvu díla, motivech a dalších, je potřeba alespoň stručně přiblížit děj tohoto románu. V jednom článku z roku 2002 najdeme krátkou charakteristiku díla: „*Rámeček románového děje tvoří setkání dvou českých krajanů v horském penzionu v americkém Coloradu. Dan Keppler tam přijíždí se svou rodinou oslavit Nový rok. Shodou náhod přichází na to, že majitelka penzionu, Anne Veinerová, znala jeho matku. Toto zjištění spouští proud vzpomínek, které se na přeskáčku vynořují a postupně se skládají v obraz prvorepublikového Československa, válečných let a v osud celé Danovy rodiny.*“ (Ondřejková, 2002, s. 16)

Po menším uvedení děje se už zaměříme na konkrétní příběh rodiny Kepplerových. Rozlišujeme děj fabule a děj syžetu. Děj fabule představuje události v reálné chronologii, kdy se příběh odehrává v časové posloupnosti z minulosti k budoucnosti. Pro nás je ale důležitější děj syžetu, konkrétně prvky z psychologického románu, kdy „*vzpomínky a úvahy hrdiny příběhu mají retrospektivní funkci v dějové výstavbě vyprávění. Dějové složky nemusí být důsledně spjaty příčinně - vztah příčiny a následku může být narušen záměrnou nelogičností motivů, které mohou být v sledu iracionálních, podvědomých představ bez ohledu na logickou vazbu.*“ (Lederbuchová, 2002, s. 59)

Teď přistoupíme ke konkrétnímu příběhu rodiny Kepplerových. Rodina přijela 19. prosince 1989 na hory do Colorada, kde chtěla společně strávit Vánoce a Silvestr. Jezdila sem už tradičně, ovšem tento rok byla ubytována v jiném penzionu. Díky tomu se může odehrávat tento příběh. Otec Daniel Keppler sem přijel se svou ženou Ellen a třemi již dospělými dětmi. Jejich syn Scott se svou manželkou Frances zde byli ubytováni i se svým synem Nickem, v dalším pokoji byl Scottův bratr Ross a jeho nová přítelkyně, a poslední volný pokoj zaujímala dcera Alice. Dohromady jich bylo osm a společně zde v Coloradu trávili vánoční dobu. Byli ubytováni v penzionu paní Anne Vainerové, o které o chvíli později Daniel zjistil, že pocházela z Prahy a zná něco z jeho minulosti, to, co pro něj po mnoho let bylo záhadou a nevyřešenou věcí. Daniel a Anne si navzájem vypráví příběhy ze svých životů, které se záhy propojí. Jako první vypráví Daniel o svém otci Tomáši Kepplerovi.

Druhá kapitola je o Tomášovi, který roku 1926 dokončil studia a hledal si práci. Nalezl ji ve zlínské továrně Tomáše Bati, která v té době zaměstnávala šest tisíc lidí a vyráběla třicet pět tisíc párů bot denně. Přijali ho na stavební oddělení, kde dostal za úkol dohlížet na stavbu rodinných domků v ulici Zálešná. Je zde krásný popis, jak domky vypadaly, z čeho se skládaly a jak to celé Baťa zamýšlel. Tomáš Keppler nemohl pochopit, proč mají lidé pro sebe dům a k tomu i zahrádku, proč nebydlí v něčem větším společném. Městský architekt Gahura mu sdělil Baťův plán: „*Pracovat kolektivně, bydlet individuálně. Ten, kdo bydlí v domku se zahrádkou, se místo v politice ryje v zemi a nevymetá hospody nebo odborářské schůze.*“ (Androniková, 2008, s. 14) Tato zásada mě hned ze začátku knihy tak potěšila a povzbudila k další četbě, že jsem se do děje o to více ponořila. Postupně stavěli nemocnici, tržnici a školy. Tomáš byl pracovně poslán do Indie budovat Baťovy pobočky. Těžce se mu odjíždělo od Ráchel, které řekl, že když to bude bez problémů, tak bude za šest měsíců doma. To ještě nevěděl, že se tato doba protáhne na dvacet dva měsíců.

Práce v Indii byla náročná a Tomáše bychom dneska označili za workoholika, práce moc, spánku málo, spoustu starostí, hodně kávy a cigaret. A do toho všeho mu v jednom z mnoha dopisů Ráchel napsala, že je těhotná. Během nemoci, kterou doprovázely nevolnosti, zvracení a celková vyčerpanost, Tomáš vzpomínal na své dětství, rodiče a mladší sestru Hildu. Příběh je zde proložen korespondencí Tomášova otce a jeho matky. Během toho se o něj starala Šánta, která mu připomínala jeho matku.

Její hlas byl pro něj tak příjemný, že mu bylo jedno, jakým jazykem na něj mluví. Uklidňovalo ho to a naštěstí byl brzy opět schopný normálního života.

Když se po necelých dvou letech Tomáš vrátil zpět do Zlína, čekal ho doma syn Daniel, kterému byl už rok. Manželka Ráchel už taky nebyla tou starou Ráchel, byla z ní žena nakrátko ostříhaná se sebevědomým vystupováním. Návrat do známého avšak o dost jiného domu byl na první okamžik těžší, než Tomáš čekal. Dům byl plný hraček a nových věcí, které patřili novému členu rodiny, kterého jeho otec teprve poznával. „*Byl doma a byl cizinec. Něco hledal. Záchytný bod, most, který by ho převedl na druhý břeh. V obývacím pokoji narazil na dřevěného houpacího koně... Ted' byl konečně doma*“ (Androniková, 2008, s. 36) Několik týdnů strávili ve Zlíně. Tomáš Baťa 12. července 1932 zahynul a o několik měsíců později Tomáš Keppler a jeho rodina vyrazili na cestu za sluncem. Tak se nazývá tato kapitola. Odjeli společně do Indie. I přes počáteční nechuť ke kultuře, lokalitě a mnoha zvykům, si Ráchel Indii zamilovala, učarovala ji a postupně se podřídila i určitým pravidlům a povinnostem, které se v Indii dodržovaly, například mít v domácnosti svého kuchaře a chůvu.

V kapitole *Pozdní odpoledne*, která není očíslovaná a má pouhou půl stránku, se Daniel zpět vrací do Colorada, kde si povídá s Anne, která se dozvídá podrobnosti jeho života.

Ve vyprávění pokračuje Anne, která vzpomíná na své dětství, dobu, ve které nebylo vše dovoleno, spíše měly věci pevný řád a člověk se nemohl rozhodovat sám za sebe. Vyučila se krejčovou u své tety, která o svou živnost přišla včetně drahocenného šicího stroje později, a celá jejich židovská rodina se připravovala na odchod do Terezínského tábora. Anne popisuje příchod do Terezína, tamní život a své vyprávění končí příchodem krásné, elegantní ženy s krátce zastřiženými havraními vlasy. Tou ženou byla Ráchel, Danielova matka a manželka Tomáše Kepplera. Od té doby byly stále spolu.

Daniel popisuje život v Indii očima už trochu staršího dítěte, které se připravuje na odchod do školy. V tomto čase rodinu postihlo několik těžších událostí, jednou z nich byla smrt narozeného dítěte, se kterou se Ráchel dlouho dobu vyrovnávala. Děj doprovází příběhy mytologického charakteru, které vypráví Ráchel svému synovi před spaním. Čas v Indii je krásný, ale také plný starostí, především pro Tomáše v jeho povinnostech v Baťově podniku.

V další nečíslované kapitole *Soumrak* si Anne s Danielem povídají. Anne vytáhla deník v hnědé kůži a začala listovat zápisky frontového vojáka, který se posléze stal jejím

manželem. V následující kapitole voják Frank popisuje své zážitky z fronty a z nemocnice, kde je upoután na lůžko.

Do Indie přišel dopis, ze kterého se Ráchel dozví o umírání své matky. To změní život celé její rodiny, protože Ráchel je rozhodnutá vrátit se domů za svou matkou. Tomáš se jí to snaží vymluvit s ohledem na nepříznivé podmínky v politice a ve světě, které jsou pro ně velmi nebezpečné. Ráchel je tvrdohlavá, a tak celá rodina odjíždí z Indie, do které se už nikdy nevrátí. Brzkou smrt obou Ráchelinych rodičů náhle vystřídalo nařízení o tom, že všichni Židé budou odvedeni do koncentračního tábora v Terezíně. Ráchel odešla a s ní i taky kousek Tomáše a jejich syna Daniela. „*Když se táta vrátil, nepoznával jsem ho. Byl jiný. Úplně jiný.*“ (Androniková, 2008, s. 142)

Následuje podrobnější popis života Anne a Ráchel v Terezíně, jeho obtíže, rutinní záležitosti, které nebyly vůbec lehké a i drobné chvíle, které mohly pohladit po duši v tak těžkém čase.

Daniel se od Anne dozvěděl mnoho věcí o svých rodičích, jak se seznámili a co všechno jeho matka prožívala, když spolu s Danielem nemohli být. Přiznává, že se svou nynější rodinou o svých rodičích nemluví. Jen jeho vnuk z něj tahá informace o rodině.

Po delší době přišlo psaní, ve kterém Tomáše informovali o deportaci jeho syna Daniela. Tomáš ani chvíli neváhal a vymýšlel způsob, jak svého syna neztratit a zachránit ho, což také slíbil své ženě Ráchel. Vymysleli lest, která spočívala v tom, že u doktora získali ověření, které potvrzovalo Danielovu smrt na tyfus. Mezi tím mu Tomáš přichystal úkryt v domě, kde se pak nějaký čas Daniel schovával. Tato lež jim vyšla a Daniela nikam neodvedli.

Vyprávění pokračuje přetěžkým životem Ráchel a dalších lidí židovského původu za války v koncentračních táborech. Lidé, kteří si svůj osud nevybrali, a přesto ho museli žít, nešlo se z něj vyvléct, někteří umírali, další žili o chvíli déle a pouhých pár přežilo.

Anne skončí vyprávět o půlnoci na Silvestra. „*Anne pláče. Slzy protékají z říšské manéže do zasněžených hor. Vzpomínky jsou ledovec, který nikdy neroztaje.*“ (Androniková, 2008, s. 207)

Ráchel a Anne s ostatními odjely z Osvětimi a Daniel mohl konečně opustit svůj úkryt v domě. Anne zakončila vyprávění o Petu Vanierovi, jehož život byl zaznamenán v deníku v hnědých kožených deskách.

Anne si poprvé všimla krve vykašlané na kapesníku, který Ráchel před ostatními skrývala. Odmítala lékaře a na starostlivé otázky odpovídala tím, že chce domů. Nic jiného ji nezajímalo. Náhle se však zastavil vlak v polích, kterým jeli domů. Nikdo nevěděl, proč vlak zůstal stát.

Tomáš s Danielem přestali věřit, že Ráchel ještě někdy uvidí. To, co prožívali, bylo velmi těžké a skličující. Ani jeden nedokázal mluvit o tom, co prožívali, své pocity drželi pod pokličkou. Rozhodli se odjet, dokud byl ještě čas. „*Stejně už bylo pozdě ...*“ (Androniková, 2008, s. 288)

Daniel se od Anne konečně dozvěděl pravdu, kterou celý život hledal. Příběh Ráchel má tak trochu otevřený konec, který si může čtenář sám domyslet. Proč Ráchel zůstala v polích, když vlak náhle zastavil? Proč neodjela spolu s Anne a ostatními za svou rodinou? Daniel získal skrze poslední střípky nedokončeného příběhu klid a pokoj do duše. „*I přes tu bolest jsem cítil hojivou moc odhalené pravdy. Slova která Anne pronášela, mě osvobodila z mnohaletého vězení hrůzných představ a lichých snů. Otevřený příběh, jehož konec na mě po léta útočil jako zlý duch, se uzavřel.*“ (Androniková, 2008, s. 296)

Rodina poté odjíždí zpět do Toronta, které bylo jejich současným domovem.

2.2 Stavba prózy

Podle Lederbuchové (2002, s. 268) rámcový kompoziční princip vyjadřuje vztah mezi dvěma rozdílnými tématy. „*První téma (úvodní, rámcové) otevírá možnosti pro uplatnění témat dalších, která jsou do něho vložena jako do rámce, a kompozici také uzavírá.*“ Příklady rámcového vyprávění můžeme najít u Boccacciova *Dekameronu*, v arabském souboru *Tisíc a jedna noc* nebo také v povídkách Ladislava Fukse a Ivana Klímy.

Román je založen na rámcovém principu, který charakterizuje Všeticka (1992, s. 20) jako: „*Literární dílo založené na rámcovém principu, nejčastěji nazývané rámcové vyprávění, má dvě roviny. První z nich - rámcující - je výchozí rovina, vystupuje v ní vypravěč nebo skupina vypravěčů, kteří se dají do vyprávění nejrůznějších příběhů. Druhou rovinu - rámcovanou - představují pak vyprávěné příběhy samy. Po každém skončeném příběhu se vyprávění obvykle vrací do původní, výchozí roviny;*

příběh rámcující střídá příběh rámcovaný. Většinou převažuje složka rámcovaná nad složkou rámcující.“

Rámcujícím příběhem je setkání a rozhovor Anny a Daniela v Coloradu, kde si navzájem vypráví příběhy ze svých životů, které se prolínají a na konci do sebe i zapadnou. Do rámcovaných příběhů patří vyprávění Tomáše Keplera - jeho vzpomínky na dětství, práce u Bati ve Zlíně a v Indii. Ráchel vypráví o svém mládí a zvláště o době strávené v koncentračních táborech v Terezíně a Osvětim. Voják jménem Frank, Annin manžel, se dělí o zážitky z války a léčby po zranění v deníkových zápiscích. Příběhy se do původní roviny vracejí nepravidelně, ale platí to, že rámcovaná složka převažuje nad rámcující - rozhovor Daniela a Anne.

Román obsahuje osmnáct kapitol, které jsou číslovány a mají svůj název. Román začíná kapitolou Silvestr. Děj je vyprávěn v er-formě a objevuje se zde střídání vypravěčů, deníkové pasáže, dopisy a výstřižky z novin. Román obsahuje seznam literatury, kterou autorka použila. Je to zdroj informací, který je důležitým stavebním prvkem celého díla. Již na začátku knihy se od autorky dozvídáme, že román je fikcí a neobsahuje autobiografické prvky.

Na to, že tento román není autobiografický a zobrazuje dobu, kterou Androniková nezažila a netýká se jí, autorka reaguje: *„Ale mě se to týká. Vybírám si náměty, které mě nějak rozrušují nebo přitahují a přestože jsem určité věci nezažila, snažím se zahrát si ty „role“ - podobně jako herec na jevišti se stává někým jiným, i já ty svoje charaktery žiju, jsem každým z nich, jenomže si je prožívám v hlavě. Pak je dotvářím na papíře, tedy v počítači.“* (Burda, 2002, s. 1) Avšak dále se v rozhovoru dozvídáme, že dílo není úplně stoprocentně autobiografické. A to proto, že se tam objevují prvky z autorčiny rodiny a někteří lidé se v určitých menších pasážích poznali.

Najdeme různé kritiky či odsuzování toho, že autorku v knize nenajdeme, že se jedná jen o věci okolo. Na to celkem razantně v rozhovoru reaguje: *„V té knize jsem já, v každé větě, v každém gestu, v každém charakteru, jsou v ní moje slova, moje myšlenky, moje pocity. Ta kniha kus mojí duše, tedy zrcadlo mé duše.“* (Burda, 2002, s. 8)

2.2.1 Titul

Podle Lederbuchové (2002) bych název díla zařadila pod motivický titul, který se váže k určitému důležitému motivu. V tomto románu je to především slunce.

Titul považujeme za nejdůležitější vstupní informaci, která je autentickým projevem samotného autora a jeho autorského záměru. (Petru, 2000)

Vysvětlení názvu díla můžeme najít přímo v knize, a to v pasáži, která se odehrává v Indii, kde Tomáš Keppler vyrábí sluneční hodiny, jejichž střed tvoří Tomášovo, Ráchelino a Danovo sluneční znamení. Daniel popisuje své pocity při pohledu na otcův výtvar: „*Neměl jsem slov. Stěna domu jako zrcadlo pohybu slunce. Na nově omítnuté fasádě byly sluneční hodiny. Ze středu půlkruhu vycházely paprsky, které ukazovaly čas. Dominantu hodin tvořily tři obrazce tepané z mosazi. Naše sluneční znamení. Můj Rak na hyperbole letního slunovratu, mámin Beran na rovníku jarní rovnodennosti a na vrchní hyperbole tátův Kozoroh. Zimní slunovrat.*“ (Androniková, 2008, s. 125)

V úplném závěru knihy Anne říká Danovi, že: „*Tomáš byl její sluneční orloj a Ráchel byla slunce.*“ (Androniková, 2008, s. 299) Sluneční hodiny jsou symbolem rodiny, lásky a štěstí.

2.2.2 Čas

Čas se v literárním díle projevuje několika způsoby. Základní dělení je na čas chronologický a čas retrospektivní, který je použit v tomto díle. „*Aby autor plně objasnil smysl probíhajících událostí, porušuje jejich chronologický tok návraty do dávné nebo nedávné minulosti. Důsledným používáním retrospektivního postupu dochází k prolínání několika časových rovin, což je příznačné zejména pro moderní prózu.*“ (Všetička, 1992, s. 31) Tato charakteristika zcela sedí na dílo Hany Andronikové.

Rámčující příběh se odehrává na Silvestra roku 1989 v horském penzionu v Coloradu. Anne Vainerová a Daniel Keppler si nahlédnou vzájemně do svých životů a zjistí o tom druhém nepoznané, to, co dlouhá léta toužili zjistit.

Děj je vyprávěn retrospektivně, dva hlavní vypravěči Anne a Daniel vzpomínají na svou dávnou minulost. Časovou kontinuitu a spojitost můžeme spatřit ve sledu kapitol, které nejsou číslované, zahrnují čas strávený v Coloradu, především je to jeden den, který se protáhne až do následujícího dne. Kapitulu *Pozdní odpoledne*, kdy se Anne a Daniel setkávají, vystřídá *Soumrak*, kdy Anne vypráví skrze deníkové zápisky o svém již zemřelém manželovi Frankovi, který byl za války vojákem. V kapitole *Pozdní večer* Daniel vzpomíná na dobu, kdy se musel ukrývat v jejich domě. S otcem fingovali jeho smrt a na chvíli jakoby Daniel nežil. Vyprávění dvou českých emigrantů se nachýlilo k *Půlnoci*, kdy Anne dokončí své vyprávění o těžkém životě v Terezíně. *Nad ránem*,

předposlední nečíslovaná kapitola, si Anne s Danielem od povídání na chvíli odpočinou. Měli si toho hodně co říct a není lehké to všechno vstřebat a rychle se s tím vyrovnat. Zvláště těžké to bylo pro Daniela, který se dozvídal informace o jeho matce, kterou tak brzy ztratil. Následuje *Úsvit*, ve kterém Anne dopoví celý příběh o ní, Frankovi a jejich manželství. Úplně poslední kapitolou, která už je číslovaná, je *Nový den - nový rok*. Daniel se dozvídá úplnou pravdu o své matce Ráchel. Tato chvíle je hodně emotivní pro oba vypravěče.

Časové rozmezí začíná zhruba od roku 1926, kdy Daniel vypráví o svém otci Tomáši Kepplerovi, který skončí školu na ČVUT v Praze a hledá si práci. Nachází ji ve Zlíně, odkud je pak předělen do Indie, kde stráví necelé dva roky. Na pár měsíců se vrací za svou rodinou, malým synem Danielem a ženou Ráchel. Následujících šest let všichni společně prožijí v Indii.

Poslední časový údaj v díle nalezneme na Nový rok 1990, kdy Daniel se svou rodinou odlétá z Colorada, kde společně strávili Vánoce a Silvestr. Důležité a zajímavé je, že během jednoho dne, kdy spolu Anne a Daniel strávili několik hodin, se odvypráví celý příběh, který je vsazen do knihy. Toto setkání se prolíná s příběhy, které se odehrály ve dvacátých, třicátých a čtyřicátých letech.

Daniel jako vypravěč je jednou z hlavních postav a vypráví o své rodině od dětství, přes dospívání až do dospělosti, konkrétně do 20 let, kdy společně s otcem odjíždí do Kanady. Když potkává Anne v horském penzionu, je mu kolem 60 let, vypráví jí o své nynější rodině, o životě v Torontu, ale především vzpomíná na své dětství prožité z velké části v Indii a ve Zlíně.

Anne Vainerová je o pár let mladší než Ráchel, vypráví, že ji považovala za svou starší sestru. Popisuje období v koncentračních táborech, kdy jí bylo třicet let. Přestože ve skutečnosti tam pobyla pár let, na první pohled zestárla daleko více. Ve svém penzionu je takovou starší paní, která už netouží cestovat, chce zůstat v místě, které dobře zná. Bojí se podstoupit cestu do New Yorku za synem nebo do své vlasti, která bývala jejím domovem.

Autorka hodně pracuje s časem, často jej v románu střídá a můžeme v díle spatřit určité menší i větší změny. Některé pasáže, zvláště ty v Indii působí pomalu, až tak nějak plouživě. V krátkém časovém úseku se odehraje mnoho věcí a událostí, především Androniková stihne popsat kulturní život v Indii, popis chrámů a cestu do Mekky. Také bravurně a barvitě líčí prostředí továren, které se budují v Indii a ve Zlíně,

kde se staví Baťovy domky, nemocnice, školy. Popis života v Terezíně také plyne pozvolna a pomalu, autorka stihne popsat mnoho událostí, které se tam odehrály a dokáže přesně vystihnout náladu a pocity lidí, kteří tady musí žít nebo dokonce zemřít.

2.2.3 Prostor

Prostor představuje vztah mezi jednotlivými místy děje, vztah většinou znásobený a umocněný. Může mít různou podobu (konstantní, kontrastní, konvergentní, migrační). Pro toto dílo je příznačný prostor migrační, který se jakoby často stěhuje. *„Jednotlivá místa mají pro postavy zcela odlišný význam a dosah“*. (Všetička, 1992, s. 34)

Čtenář se může v textu často ztratit, protože děj se prolíná a například z vyprávění v koncentračních táborech se opakovaně vracíme na začátek vztahu Toma a Ráchel, jejich rodinných situací, vztahů, studia, práce. Následně si více přiblížíme ty místa v ději, které jsou pro nás klíčové a hrají tu velkou roli. Bude to Baťův Zlín, Indie 30. let a život v koncentračních táborech v Terezíně, Osvětimi a v Německu.

Baťův Zlín

Zlín je město, kam se přistěhoval Tomáš s Ráchel, nějaký čas zde spolu žili, avšak Tomáše vyslali za prací do Indie, kde poté strávil dva roky svého života. Když se vrátil zpět do Zlína za svou manželkou, čekal tam na něj ještě jeho syn Daniel, kterému bylo něco málo přes rok. Společně už jako rodina bydleli Tomáš s Ráchel a Danielem několik měsíců ve Zlíně, odkud pak odjeli do Indie na dalších 6 let.

V krátkém úryvku ze staveb a projektů ve Zlíně, můžeme zachytit tehdejší smýšlení a náladu třicátých let. *„Architekt Gočár tvrdil, že v případě Baťových staveb se nedá hovořit o architektuře, ale spíš o „průmyslovém designu projektů“*. *Smutným faktem zůstávalo, že typizované domy služby, železobetonová konstrukce a škol, nebraly ohled na okolí, ve kterém měly stát. Často bývaly trnem v oku zastáncům architektonické čistoty, památkářům i kolemjdoucím.*“ (Androniková, 2008, s. 14)

Tomáš Baťa dal několika tisícům lidí práci, v tehdejší době, kdy rostla nezaměstnanost a společnosti na celém světě šly ke dnu jedna po druhé. Baťa zatím přijímal nové lidi po desítkách. *„Rozjížděli se po zemích Ameriky, Asie, Afriky, vydávali se do exotických krajů, do pralesů a džunglí, aby vydupali z ničeho moderní průmyslová města.*“ (Androniková, 2008, s. 15)

Chtěl svým zaměstnancům dopřát soukromí, klid a odpočinek po práci v jeho továrnách. Proto Tomáš Keppler spolu s ostatními budovali cihlové domy se zahrádkami. *„Výstavba rodinných domků probíhala po stovkách ročně. Cihlové domky s dřevěnými stropy a plochou střechou rostly jako býlí.“* (Androniková, 2008, s. 13)

V rozhovoru s Ondřejem Horákem z roku 2002 Androniková odpovídá, že ve Zlíně bydlí, ovšem nikoliv v Baťovském domku. Na to, jaký má názor na dnešní Zlín, reaguje: *„Myslím, že se nachází v jakémsi vakuu. Většina velkých fabrik více méně omezila nebo dokonce zastavila provoz. Zlín hodně ztrácí... místní lidi vzdychají... prostě už tam není Baťa.“* (Burda, 2002, s. 8)

Když se rodina vrátila do Československa, politická situace nebyla příznivá a vidina dobré budoucnosti byla v nedohlednu. Rodiče Ráchel chvíli po sobě zemřeli a rodina zakoušela opět těžké období. Přicházela další a další nařízení, samé zákazy o tom, co židé smí a co nesmí. *„29. října 1941 - Žid nebude mlsat. Obchodník napříště nesmí Židovi prodat žádné ovoce, sýry, cukrovinky, ryby, drůbež ani zvěřinu.“* (Androniková, 2008, s. 138) Tomáš byl na čtyři týdny vsazen do vězení. Důvodem bylo podezření, že je členem odboje, ale nic mu naštěstí nedokázali a pustili ho domů. Danielovi zakázali chodit do školy, nesměl také navštěvovat některé své kamarády, ale studiu neunikl. Jeho máma ho učila sama, přímo se na něm vydovářela. Denně měl šest vyučovacích hodin, zeměpis, přírodopis, zvláště dějepis, který miloval, matematika a také denně hrál na klavír. Večer už měl čas pro sebe a to se vždy začel do nějaké z knih.

To ještě ale nebylo nic proti tomu, co následovalo poté. 21. ledna 1944 přišel dopis, ve kterém Ráchel povolávali k odjezdu do Terezína. *„Odložila lejtstro na stůl. - Chtějí mě. Vzal papír do ruky a přelétl ho očima. - Má to jednu výhodu. Zase se uvidím s Regi. - Tak pojedeme všichni. - Tome, prosím tě! Nedělej to ještě horší.“* (Androniková, 2008, s. 140) To, co v tu chvíli prožíval Tomáš, je až nepopsatelné. Vyčítal si, že je nestihl včas odvézt pryč. Odjezd do Argentiny se nevydařil a na další pokusy už nebyl čas. *„Jeho hlas se lámal o zatáté zuby. Poprvé v životě si nevěděl rady. - Postarej se o něj. Blížilo se to, sápal se to po tom nejdražším, co měl. Tiskl se k ní a vdechoval vlastní slzy. - To nemůžu udělat. Nemůžu tě nechat jít. Její vlasy byly tma v poušti. Tu noc mu roztály pod rukama.“* (Androniková, 2008, s. 141)

Tomáš s Danielem prožívali velkou samotu způsobenou odchodem jejich milované mámy a manželky zároveň. Daniel musel odevzdat svého milovaného psa, kterému říkal Beny, což pro něj byla další velká ztráta. Následovalo schovávání Tomášova syna v jejich

domě. Daniel dostal také předvolání k odjezdu do Terezína, než si ale pro něj stačili přijít, Tomáš obstaral potvrzení o tom, že jeho syn zemřel na tyfus. Vojáci tomu naštěstí uvěřili a Daniel zůstal naživu. Ve Zlíně a také v Praze se odehrával ještě čas, kdy Tomáš s Danielem vyčkávali Ráchel na nádraží, kam přijížděly vlaky s židy žijící v koncentračních táborech. Nedočkali se jí, nepřijela. Tomáš Keppler již dále nemohl zůstat ve městě, které mu tak moc připomínalo jeho milovanou Ráchel, proto společně s Danielem odjeli do Toronta, které se ani trochu nepodobalo Zlínu či Československu.

Indie 30. let

V popisu místa v Indii můžeme spatřit detaily, které by ani člověk žijící tam po nějakou dobu nebyl schopen tak barvitě popsat. Proto je důležité vědět, že se Hana Androniková inspirovala některými publikacemi a také z nich studovala. Mezi zdroje patřil *Svět Indie* z roku 1998 a *Světadíl pod Himalájem* od M. Zikmunda a J. Hanzelky. Příběhy z mytologie čerpala z *Mytologie světa*, *Děti opeřeného hada*, *Osm světél: Židovské příběhy vypravuje Leo Pavlát* nebo *Epos o Gilgamešovi*. Celkový seznam najdeme na konci knihy.

Tomášův popis pracovního života v Indii byl prokládán vzpomínkami na jeho dětství, rodiče a sestru Hildu. Jak už je zmíněno v ději knihy, jsou zde krátké úryvky z dopisů Tomášova otce, který nemohl být u nich, starat se o ně a především o svou manželku, která nakonec umřela. Jeden z mnoha dopisů byl odeslán 15. 4. 1916 z polního špitálu. „*Drahá Marie a děti! Přeji Vám šťastné Velikonoce. Každý den Vám píšu, ve dnev noci na Vás myslím. Bože, proč mi nepíšete! Jak je Ti, Marie? A Ty, Thomasi, proč mi nepíšeš? Já už tomu nevěřím, že mi nepíšeš proto, že je pochovaná. Žádný mi nechcete tu strašnou zprávu sdělit. Já taky jen se strachem Váš dopis očekávám. Co je s Vámi, moje děti? Zle se Vám vede a já Vám nemohu pomoci. Váš otec.*“ (Androniková, 2008, s. 30)

Práce na stavbě dalších budov a zvláště pracovní tempo bylo vražedné. Dávka kávy a cigaret se zvyšovala, vyšplhala se až na čtyřicet cigaret denně. Dělníci se museli vyrovnávat s velkými teplotními rozdíly, několik měsíců zemi sužovalo nesnesitelné vedro a po té přišly monzunové deště, během kterých místní lidé nepracovali, což o Baťových mladých lidech neplatilo.

„*Indie má tři sta padesát miliónů obyvatel, ale jen tři procenta chodí v botách. Ostatní chodí bosky... Baťa věděl, že musí vyrábět něco hodně levného, aby si to mohli*

dovolit právě ti, kteří na boty zatím neměli... Mít či nemít boty může v Indii znamenat být či nebýt. V Indii se počet těch, co nemají na boty, shoduje s počtem lidí, kteří se nikdy dosyta nenajedli.“ (Androniková, 2008, a. 34) Na tomto Baťa stavěl, a proto měl úspěch. Snažil se vyhovět požadavkům, potřebám a přáním ostatních lidí.

Zvyknout si na úplně odlišný styl života, bylo pro Ráchel velmi těžké. S její tvrdohlavou povahou to nebylo vůbec jednoduché, ale nikdy se nevzdávala, a když se někdy vzepřela, mělo to pádný důvod. Ze začátku se jí v Indii vůbec nelíbilo, dělalo se jí špatně ze špíny, nemocí, umírání aj. Ale Indie se kvůli ní nezměnila. *„Zůstala stejná jako po tisíce let. To Ráchel se změnila. Smířila se s ní. Zamilovala se do ní. Indie byla naše společná láska.*“ Daniel Indii miloval. *„Vyrostl jsem v náruči jejich protikladů, mezi lidmi, kteří v mém životě zažehli touhu po harmonii se sebou samým. Moje Indie. Nesnažil jsem se ji pochopit. Miloval jsem ji.*“ (Androniková, 2008, s. 44)

Ráchel se musela určitým pravidlům podřídit, ačkoliv o nich ze začátku nechtěla ani slyšet. Přijela do domu kuchaře jménem Zám Singh, který vnesl do jejich domu kus indického ducha a bezpočet uhrančivých vůní. Klima v Kalkatě bylo plné slunce, vodní páry a šiků bílých mravenců, avšak plíseň prorůstala všemi kouty. I to byla Indie.

Rodina byla sice pohromadě, ale Tomáš pracoval často dlouho až do úmoru. *„Když se nedařilo, zůstával na stavbě, dokud neměl pocit, že má věci jakžtakž pod kontrolou. Někdy nepřišel několik dní vůbec domů. Indové byli paličatí, ale to mu nevadilo. Nikdo neměl tvrdší palici než Ráchel.*“ (Androniková, 2008, s. 63)

Také v Indii nebyl život tak jednoduchý. Ráchel otěhotněla a nakonec dítě porodila mrtvé. Hodně jí to zasáhlo a od té doby se změnila. Byly dny, kdy nemívala dobrou náladu a přestala Danielovi před spaním vyprávět příběhy. Místo krásných mytologických příběhů Daniel poslouchával od otce to, co dělají v práci, a jaké jsou nejkrásnější stavby na světě.

Jednou z důležitých a zároveň zábavných scén ze života v Indii byla chvíle, kdy Ráchel naštvalo tvrzení Daniela a Toma o tom, že mají ve všem pořádek. Tak se rozčílila, že vyběhla po schodech do Danielova pokoje a všechno co leželo na zemi a na stole, co vyčnívalo z komody, naházela do otevřeného šuplíku, který vyhodila se vším, co v něm bylo z okna ven na ulici. *„Nevěřil jsem svým očím. V naprostém transu jsem zíral, jak moje spodňáry, ponožky, košile, tužky a sešity prosvíštěly otevřeným oknem a snášely se na rušnou ulici před domem. To přece... to ne... to... škytal jsem.*“ (Androniková, 2008, s. 85) Tomáše tento tajfun taktéž neminul, ale byl rychlejší a zabarikádoval se uvnitř pokoje a nepustil Ráchel dovnitř až do chvíle, kdy mu slíbila,

že mu jeho prádlo nevyháží do ulice. Také musela přísahat, že mu nic neudělá. Ráchel se uklidnila, situace se zlepšila a Tomáš přišel svému synu pomoci se skládáním věcí.

Koncentrační tábory - Terezín, Osvětimi, Německo

Terezín, místo, kde umíralo tisíce židů, začíná popisovat Anna Adlerová, později Vainerová, od jara roku 1943, kam ji a ostatní členy rodiny odvezli. Ani v nejčernějších snech si toto místo tak nepředstavovala. Když poprvé přišla k latrínám, chtěla na místě umřít, ani v Osvětimi tak intenzivně neuvažovala o sebevraždě. „*Latrína. Jáma, nahrubo sbitá prkna, žádné stěny, žádné dveře. Třísky a poštípaná důstojnost. Zděšení. To nedokážu! Nedokážu se tady posadit a přitom pozorovat kolemjdoucí. Chtěla jsem to skončit. Mít u sebe tak kousek jedu, vyzunkla bych ho bez váhání. Ale nakonec jsem si řekla, že na to je vždycky času dost.*“ (Androniková, 2008, s. 57) Když bychom se v tomto úryvku zaměřili na skladbu vět, všimneme si, že věty jsou krátké a úderné. Díky tomu čtenář zažívá více napětí, snadněji se vcítí do dané situace. Po několika dnech jí tam zemřela maminka, naposledy její tělo viděla na povoze tažený lidmi místo koní. Ráno se na něm rozvážel chléb a večer byl plný mrtvol.

Anne pracovala až šestnáct hodin denně, což bylo velmi náročné, ale zároveň to bylo požehnáním, nemusela při tom přemýšlet nad budoucností. Tmavý terezínský sklep popisovala takto: „*Dvě okna pod úrovní ulice zacpaná pytlí se slámou, přetažená černým hadrem. Aby neunikl ani hlásek, ani jedna nota. Jediný tón. A tmou teče hudba.*“ (Androniková, 2008, s. 58) I přes to všechno zde prožila lásku. Zamilovala se. Jmenoval se Gideon Klein. „*Samozřejmě, že jsme se milovali. Kompletní skladba v rukou mistra. Poprvé se se mnou někdo miloval, i když nebyl úplně první.*“ (Androniková, 2008, s. 59) Poté popisuje chvíli, kdy přišla o panenství. V zimě roku 1944, přijel další transport, ze kterého vystoupila Ráchel. Anně připomínala její maminku. Byla o několik roků starší a Anna si ji vybrala, našla v ní starší sestru. Od té chvíle byly pořád spolu.

Ráchel bydlela s Annou v terezínském domě, spaly vedle sebe na palandách, a když bývala velká zima, tiskly se k sobě, aby se zahřály. Ráchel dostala místo ošetřovatelky, protože byla členkou Červeného kříže. Dům pro staré a nemocné byl ovšem vyhaslým peklem, pacienti zde leželi ve vlastních výkalech a místnosti byly plné vši a štěnic. Práce jí vyčerpávala, a tak si Ráchel požádala o přeložení. Dostala nabídku práce vychovatelky v dívčích domovech. Tato práce jí doslova vrátila chuť do života.

Dívky z Mädchenheimu většinu dne pracovaly, pak se je Ráchel snažila udržovat pořádek a večer je tři až čtyři hodiny učila. Bylo to přísně zakázané, ale vždy u dveří stála jedna z dívek na stráž. Nesměly se používat žádné tužky, papíry nebo knihy. Učily se jazyky, dějiny, zeměpis, psaly slohové práce a kreslily na útržky kartónů uhlíky z kamen. Dívky se snažily zabavit, a tak je jednou Ráchel přistihla při hře, kterou dívky označily za hon na blechu. Snažily se polapit co největší množství blech do krabičky od sirek.

V tomto období Ráchel žila, v Osvětimi už spíše přežívala. Ráchel chodila hrát na klavír do sklepa v Heimu, pokud zrovna u něj neseděl Gideon. „*Ten starý mrzák bez pedálů byl jeho život, trávil s ním všechny volný čas. Hudba jako kyslík. Nejzácnější dar.*“ (Androniková, 2008, s. 153) Ráchel zde měla tucty obdivovatelů, žádný nestál za zvláštní zmínku, ale nikomu z nich nevěnovala víc než nejnutnější zdvořilost. Gustav Schorsch byl výjimkou. Před válkou byl asistentem režie v Národním divadle, experimentoval, režíroval a recitoval básně na večerech poezie, chodil na koncerty, divadelní představení a na přednášky. Na jedné z nich poznal Ráchel. Trávili spolu hodně času. Gustav pořádal představení s názvem Verdiho Requiem, Gideon hrál klavírní doprovod. Ráchel se na tento večer nastrojila, vzala si to nejlepší, co měla. Anne se Ráchel zeptala, jestli si myslí, že ji Gustav miluje. Odpověď byla krátká a výstižná - Není to Tom.

Další pozitivní věci byly balíčky, které Ráchel dostávala. Byly kontrolované a nesměly vážit více než půl kila, ale i tak se v nich našlo tolik krásných věcí, které potěšily a přivedly na lepší myšlenky. „*Tom posílal krabice od cigaretových dutinek, kterým nechával dělat dvojité dno... Dokonale promyšlené, systematicky zabalené. A pak potrava pro duši. Poslal notový přepis. Hector Berlioz. Kus papíru, ze kterého čišelo všechno, co pro něj znamenala... Po čase zrušil dvojité dno a strkal ruličky papíru dovnitř cibule. Poprvé jsme na to přišly, až když jsme ji rozkrájely na tenké plátky. Dvě hodiny jsme skládaly mozaiku s tajenkou.*“ (Androniková, 2008, s. 158) Ráchel odepisovala německy na oficiálních korespondencích. Ráchel vpisovala skutečný vzkaz mezi řádky neviditelným písmem, vinným octem nebo citrónovou šťávou. Dostala od Toma instrukce ještě před odjezdem. Pro ukázkou kousek z Rácheliného dopisu: „*Drahý! Netušíš, co jsi způsobil božským Berliozem! Neumím to popsat! Díky, tisíckrát tě za to líbám. Oba vás líbám, obejmí za mě Danečka... Nebýt neustálého strachu z transportu na Východ, dalo by se tady snad i žít... Jsem docela zdravá, nedělej si starosti. Jsem stále s vámi. Ráchel*“ (Androniková, 2008, s. 159)

Gideon Klein odjel a v říjnu 1944 dostala Anne lístek se jménem, datem a časem zítřejšího odjezdu. Ráchel měla zůstat s posledníma malýma dětma v Terezíně. Loučení bylo těžké. Pro Anne to bylo náročné, přála Ráchel, že zde může zůstat, ale zároveň jí to nepřála, strašně moc chtěla, aby zůstaly spolu. „*Bála jsem se a myslela jsem si, že s ní bych byla silnější. Terezín jsme znali, ale nikdo netušil, co nás čeká na Východě. Něco uvnitř mi říkalo, že to nebude žádná výhra.*“ (Androniková, 2008, s. 166)

Odjezd do **Osvětimi** se přiblížil a vybrané židy naložili do dobytčích vagónů jako divou zvěř. Ráchel se rozloučila a chtěla odejít, v tu chvíli jí ale jeden Esesák chytl a další důstojník rozhodl, že Ráchel pojedete také. „*Mladý esesák strhl pečeť a Ráchel se mi ocitla v náručí.*“ (Androniková, 2008, s. 182) Cesta trvala dva dny a byla velmi náročná, žádné jídlo, jen jeden kýbl s vodou a druhý na fekálie. Vlák zastavil v Osvětimi-Birkenau, vystoupili polomrtví židé, ti mrtví zůstali ležet uvnitř. „*Přichází sychravé podzimní svítání a my se probouzíme do skutečnosti, která je horší než nejstrašnější sny. Ostny, ostny, proud, proud, ostny, proud... A za ním lidé, lidé, lidé. Osvětim. Horizont ostatných drátů. Černý dým, šedá budoucnost a smrt v bílých krystalkách.*“ (Androniková, 2008, s. 183) Následovalo svléknutí donaha, sprchování, stříhání dohola a tetování čísla na předloktí levé ruky. Místo naplňoval jakýsi smrad, štiplavý a nakyslý pach spáleného masa. Zápach, kouř s příchutí tekutin lidského těla. Život zde ztratil poslední zbytky soudnosti. K večeri dostaly kousky chleba s příchutí spálených vlasů a kostí a tuřínovou břečku. Spaly na třípatrových palandách, na kterých byly štěnice, nesl se tudy pach chlorového vápna, těl a latrín.

První rány po probuzení přišly od ostatních vězenkyň, které už měly několik měsíců tohoto pekla za sebou. Osvětim nebylo příjemným místem. Byla bez života, bez lidí, nedostatek jídla a tepla. V tomto čase se místo zplynování začalo pracovat. Vězni přendávali hromady balvanů z jedné strany na druhou, den co den, tam a zpátky. Stlaní postelí mělo čtyři kroky, které se musely přesně dodržovat, každé ráno to dvojice odborníků kontrolovala. Sebemenší odchylky nebyly dovoleny. Za špatné ustlání byl člověk veřejně pranýřován.

Anne zde zažila velmi těžké chvíle. Dorážela na ni jedna Polka, která jí dala jeden den chleba, druhý den jablko, a poté po ní chtěla fyzický kontakt. Anne to pochopila až ve chvíli, kdy jí Polka hladila po vlasech, následně mezi stehny a rty jí škrábala na rameni. V panické hrůze Anne došlo, že od ní očekává revanš. „*Měla jsem pocit, že vyplivnu*

všechny vnitřnosti do té nenasytné rybí konzervy.“ (Androniková, 2008, s. 190) Měla úraz s kotníkem, který jí krvácel díky balvanu, jenž jí rozsekl nohu. Jednu Polku, která si na ni dovolovala, praštila velkou silou do obličeje, ta se svalila na zem, a poté ji brutálně zmlátila. Byla fyzicky zdatnější, ale to Anně nevadilo. Zaplavila ji vlna hrdosti z toho, že dokázala zvednout hlavu a bránit se. Jedním z posledních strašných zážitků, byl den, kdy ji obtěžoval a znásilnil mladý esesák. *„Snažila jsem se na to nemyslet. Prackama se mě držel, zarával mi prsty do zadku a brutálně přirážel. Bolelo to, dělalo se mi špatně od žaludku, ale uvědomila jsem si, že tato poloha má jednu velkou výhodu. Nemusela jsem se na to prase dívat. Když skončil, uklidil si svůj odporný vercajk zpátky do kalhot a beze slova odešel.*“ (Androniková, 2008, s. 227)

Často museli vězni podstoupit několikahodinové stání, tzv. apel. Němci počítali a sčítali donekonečna. Ráchel se v tyto chvíle snažila soustředit na dýchání, neplýtvala energií. V hlavě měla prázdno, avšak po hodinách stání na mrazu měla teplé ruce. Několikrát se o to samé pokoušela i Anne. Té se to ale nikdy nepodařilo. Místo toho se snažila myslet na něco příjemného a tím vyplnit čas. Na konci měla pokaždé prsty jako rampouchy a nohy jako led.

Týden po incidentu s mladým esesákem odjíždí z Osvětimi neznámo kam. Opět měly být Anne a Ráchel rozděleny, to se naštěstí díky chytrosti Ráchel nestalo. Obě byly na straně praceschopných, které potom odváželi v dobytčích vagónech.

Hamburk na Dressauer Ufer bylo místem, kde vystoupili. Na několik prvních okamžiků jim to připadalo jako sen. Nikdo je nepopoháněl, psy neštěkali, v ubytování měli vodu, sprchy a latríny a každý měl svou postel. Jen zima je trápila. Opět pracovaly. Dostaly lopaty, skládaly cihly, odklízely suť. S prací jim začal i hlad. Po celém dni dostaly jen kousek chleba, dva loky polévky a hořkou vodu místo čaje.

Následovalo přestěhování do koncentračního tábora v **Neugrabenu**, kde opět spaly vedle sebe tři na jedné pryčně a pracovaly ve fabrikách. Anne a Ráchel se tu seznámily s René, která už s nimi jela ve vlaku z Osvětimi. René jim vypráví o sobě, o pobytu v Terezíně, kde se zařadila mezi vězeňskou elitu. Spala s Viktorem Pestekem, který se snažil René dostat z tábora dřív, než skončí v plynu. Viktor se z tábora dostal ven, za týden přišel a chtěl René odvést, to se mu ale nepodařilo kvůli jedné zradě, několik týdnů ho mučili a poté zastřelili. René v tu chvíli neuronila ani slzu. Až později si uvědomila,

co vše se stalo a plakala nad smrtí svých rodičů, mladšího bratra Waltera a Viktora Pasteka.

Na nádraží skládaly vagony cihel. Šťěstí jim přálo a jeden esesák je vybral pro jinou práci. Měly přenášet bochníky chleba z vlaku do auta, vždy přesně po deseti kusech. Z vězenkyň se staly zlodějky, kradly chleba, který potom rozdávaly v táboře. Koncem února roku 1945 se blýskalo na lepší časy. Němci přestávali být tak agresivní a už tolik neřvali. Tou dobou Ráchel nebylo moc dobře, pokašlávala a často musela odpočívat. V dubnu musely opět odjet, tábor musel být vyklizen.

Naposledy byly zavřené v táboře, který byl zastrčený v lese, kde vystoupily ve stanici **Bergen-Zelle**. Byly tady hromady mrtvol, o které se nikdo nestaral. Nenutily je pracovat, neřvali po nich, ale také jim nedávaly jíst. Dostali půl naběračky kalné polévky. Týden nedostaly ani kapku vody, jen jeden hlt polévky, bylo to k nevydržení. „*Hlad, nejukrutnější hlad není nic proti žízni. Z hladu člověk zeslábne, podlamují se mu kolena, točí hlava, ale žízeň - žízeň dohání k šílenství!*“ (Androniková, 2008, s. 247) Brzy na to je osvobodili. Všichni byli volní. Byly zde přistaveny cisterny s vodou.

Collin Wadham je odvezl do Bergenu. Dvanáct vyvolených se nastěhovalo do krásné vily, kterou Angličan zabavil. Ráchel měla po dlouhé době možnost zahrát si na klavír, a ponořila se do Vodní hudby od Händela. Po chvíli toho ale nechala a rozplakala se. Měla nateklé a ztuhlé prsty, na kterých byly mozoly a šrámy. Konečně se mohly převléct z vězeňských mundurů, vystrojily se a zasedly ke slavnostní večeři, při které jedly jako prasata u koryta, srkání a chlemtání polévky doprovázelo neustálé pokušení od všeho si kousek schovat do kapsy. Náhle si uvědomily, co se s nimi stalo a jak je zmrzačili. Ráchel zde ještě několik týdnů čekala na Annu, kterou postihla tyfová epidemie a byla odvezena do německého špitálu. Poté nastoupily do vlaku, který je měl odvézt zpět domů.

2.2.4 Postavy

Rozlišujeme postavy hlavní, vedlejší a epizodní. Vedlejší postavy tvoří součást celého příběhu nebo jeho podstatné části. Oproti tomu epizodní postavy vstupují do díla jednorázově a dále se už neobjevují. (Petrů, 2000)

Rámčující postava rámuje dílo, především vystupuje na začátku a konci díla. Téma konkrétního díla jí dává svůj vlastní smysl. (Všetička, 1992) Těmito postavami jsou určitě Daniel a Anne.

Postavu vypravěče můžeme rozdělit na vypravěče *personálního* a *fiktivního*. Personální vypravěč je v textu fyzicky přítomen, vystupuje v něm jako postava, a průběh událostí podává v ich-formě. Je pasivním účastníkem děje, který do událostí žádným způsobem nezasahuje, spíše jim přihlíží. Naopak v textu nepřítomen je vypravěč fiktivní, který v díle jako postava nevystupuje. Vypráví také v ich-formě a má funkci pouze vypravěče. (Všetička, 1992) Lederbuchová rozlišuje ještě vypravěče autorského a personálního.

Podíváme se více na postavy, které jsou v knize dominantní, často vystupují a snáze najdeme v konkrétních ukázkách přesnou charakteristiku jich samotných. Z vedlejších a epizodních postav vyjmenujeme jen pár z nich.

Tomáš

Tomáš byl velmi pracovitý a svědomitý, když měl něco na starost, a v Indii toho měl hodně, tak byla pro něj práce na prvním místě. Často ve své kanceláři přespával, a když přišel po několika dnech domů, jeho manželka ho skoro nepoznala, jelikož byl zarostlý a zpocení ve špinavé košili. To Ráchel ovšem nevadilo. „*Milovala tu vůni. Jeho pot. Směs cedrového dřeva a máty peprné. A tabák, který ulpíval na bílých košilích.*“ (Androniková, 2008, s. 50) Když na první pohled něco nešlo, nefungovalo, snažil se na to přijít, dostal nějaký nápad a svízelnou situaci vyřešil. Takovýmto přístupem přiměl Kulie, dělníky z Indie, pracovat s lopatami. Názorně jim to převedl, tři hodiny takto pracoval a pak se postupně dělníci chopili lopat a dali se do práce. Rozhodně ale neměl potřebu dělat všechno sám, když už bylo nejhůř, požádal o dva až tři schopné Baťovy muže ze Zlína, žádné nováčky, chtěl chlapy, kteří už mají zkušenosti a jsou samostatní. Za dva měsíce mu přijeli na pomoc dva spolupracovníci. Tomáš si nikdy nedělal iluze, o nikom a o ničem. Když měl náladu, uměl být komický.

Když Ráchel odjížděla do Terezína, poprvé v životě si nevěděl rady, poprvé se někoho ptal, co má dělat. Byla to pro něj obrovská ztráta. V jednom dopise popisuje to, co uvnitř prožívá, to co není schopen dát najevo navenek. „*Ráchel. Jsi němé obvinění. Bojím se, že se nevrátíš. Bojím se, že mě nezavíš viny. Nenávidím svůj strach. Dívám se na těch pár skic, které jsem kreslil, když jsi byla se mnou. Moje samota mě usvědčuje. Myslím na tebe a cítím smrt.*“ (Androniková, 2008, s. 212)

Myšlenka na vlastní smrt ho neděsila, ale představa, že ona by mohla umřít, ho děsila k smrti. Nemohl se s tím smířit. Každý večer s tím bojoval. Myšlenky byly nůž, kterým vyřízl pocity. Jeho život byl jako dům bez oken.

Ráchel

Byla rychlá a netrpělivá. Její povaha vyšla na povrch například tehdy, když se rozčílila a vyhodila plný šuplík Danielových věcí z okna na ulici. Tento incident je už popsán v kapitole o ději.

Daniel svou matku popisuje po incidentu s bruslením, kdy ji neuposlechl a šel na led v době, kdy to měl zakázané. *„Nejdřív se rozčílila a pak mi promlouvala do duše. Udělala z toho věc principu a cti a hrozně mi brnkala na city, že jsem ji zklamal a že je z toho smutná.“* (Androniková, 2008, s. 128) Pokaždé Daniela vyhmátla při nějaké lumpárně, bylo to naprosto nepochopitelné.

V Terezíně řešila Ráchel s Anne i duchovní věci. Kvůli víře a otázkám na Boha s Anne dva dny nemluvily, spaly vedle sebe, ale neřekly si ani slovo. *„Po dvou neúnosně dlouhých dnech mě v noci objala a šeptala mi do ucha: Aničko, promiň. Promiň mi to. Já nevím, proč mě ten tvůj Bůh tak rozčíluje. Možná - možná ti ho závidím. Sálalo z ní teplo. - Najdi ho. Já vím, že najdeš. Věřím ti. Najdi ho i pro mě. Já nemůžu.“* (Androniková, 2008, s. 192) Po několika týdnech měla Anne pocit, že Ráchel našla Boha. *„Našla jsem ticho. Úplné, hluboké ticho. Je to - jako narkóza. Léč. Už se nebojím ničeho. Ani smrti. Nelpím na životě. - Ráchel. - Ne, nehodlám umřít. Nevzdám to. Ale najednou je to jiné. Není mi jedno, co bude, ale ať přijde cokoli, unesu to. Víím, že to unesu.“* (Androniková, 2008, s. 192-193) Ráchel se pro Anne stala důkazem, že Bůh existuje. *„Myslela jsem, že ho našla. Byl to její vlastní Bůh.“* (Androniková, 2008, s. 193)

Ráchel nebyla fyzicky zdatná, ale měla velkou mravní odvahu. Nikdy se nedokázala postavit útočícímu člověku. Útočící člověk ji paralyzoval. Nebyla zběhlá v sebeobraně a nedokázala druhému člověku vrátit ránu, tak jak to udělala Anne jedné Polce, která ji napadla a potom brutálně zmlátila. Ráchel nikdy nikoho neuhodila, což je zajímavé, protože to ona ve svých záchvatech vzteku křičela, rozbíjela nádobí a třískala dveřmi. Ublížit, i když v sebeobraně, ale nedokázala.

Když si něco vzala do hlavy, zakousla se do toho a nepustila se. Například v Indii při práci za účelem pomoci chudým a potřebným, omdlela vyčerpáním a zlomila si kůstku

v zápěstí. Ale ani to ji nepřimělo s prací skončit, i přestože se jí to snažil doktor i Tomáš vymluvit a přesvědčit ji, aby tuto náročnou práci ukončila.

Ráchel a Tomáš

Tomáš a Ráchel byli rozdílní. Tomáše díky stoickému klidu a diplomatickému chování všichni považovali za optimistu. V hloubi duše však byl skeptik. To Ráchel byla přesvědčená, že v každém člověku je kus něčeho dobrého.

Tomáš se vždycky veškerých komentářů ohledně výchovy zdržoval a mlčky dával najevo, že jsou s Ráchel na jedné lodi. Byli jako jeden, neprůstřelní a neoblomní.

V knize nalezneme popis Toma, který tu Ráchel zanechává: *„Měl oči vlka, řekla. Ocelově šedé duhovky s tmavomodrou obroučkou. Měnily barvu podle toho, na co se díval. Od sytě modré přes bledě šedou až po světle zelenou. Pohlcovaly svět. Občas v nich zahlédla zátkmit perverze a brutality. V těch chvílích se na ni vrhal jako na kořist. Utajené zvíře, holé, základní pudu pod uhlazenou schránkou civilizace. Chtěla, aby to vybublalo na povrch, Provokovala ho. Byl posedlý prací a jí to vzrušovalo. Býval oholený a zdvořilý. Líbilo se jí, když se neholil. Nebo když se se od ní nechal oholit.“* (Androniková, 2008, s. 150)

Tomáš dokázal Ráchel rozesmát, i když chtěla být vážná. Avšak přišla změna, a to po smrti jejich druhého dítěte, které se narodilo mrtvé. Přes rodiče se přehnala smrt', kterou nikdo nečekal. Jejich pohyby rezonovaly bolestí. Daniel popisuje, že se máminy oči někam vytrácely. Následně Ráchel přestala Danielovi vyprávět příběhy, a tak Tomáš chodil dřív z práce a brával Daniela na procházky nebo do parku.

Táta byl realista a to ji vyvádělo z míry. *„Žít s ní bylo jako ležet v posteli plné růží. Stovky, tisíce trnů. Škrábance a bodnutí. Když házela, uměl zmizet, ale bylo mu, jako by po těch střepech chodil bosýma nohama. Když se vztekala, ječela, třískala nádobím, stáhl se. Ty noci mohla dělat cokoliv, mohla se stavět na hlavu, přesto se s ní nedokázal milovat. Proměnil se v ledovec, oči jako sklo.“* (Androniková, 2008, s. 177) Pohledem Daniela byla máma věčné dítě a táta byl dospělý. On byl někde uprostřed. Tomáš se s Ráchel nikdy nehádal. A tím ji zmátl nebo ještě víc rozzuřil.

Daniel

Když se Daniel dozvěděl, že bude mít sourozence, tak chtěl mít bratra. V Indii totiž dívky nic neznamenaly, byly spíše za trest. Je to celkem i přirozené, že toužil po bratrovi,

ke kterému by měl blízko, a pro kterého už měl vymyšlené jméno. Daniel byl špatný lhář a ještě horší poctivec.

V knize popisuje svou lásku k indické dívce Sávitří. *„Sávitří byla zakletá. Chtěl jsem před ní padnout na kolena. Chtěl jsem, aby se proměnila. Chtěl jsem na ni zakřičet, zavolat, zastavit ji, tolik jsem chtěl něco udělat. Byla divoká a nespoutaná. Nikdy bych se jí nedokázal oslovit. Směsice soucitu a hrůzy, něhy a odporu mi uvízla v patře, byla hořká a trvalá. Nikdy jsem na nic nezapomněl. Miloval jsem ji.“* (Androniková, 2008, s. 131)

Měl moc rád dějepis, knihy a máminy příběhy. *„Nebyl jsem zdaleka tak trpělivý jako můj otec. Často mě svrběla ruka a v duchu jsem byl tvořivým umělcem ve vynalézání fyzických a psychických trestů. Ve skutečnosti jsem se omezoval na neškodné, tiché slovní výtky, na které reagovali jako hluchoněmí. Když se dostali do puberty, změni jsem se z táty na jakési anonymní zájmeno ON. „Co říkal?“ Dívali se jeden na druhého. „Kdo? Jo myslíš on?... Ale nic.“* (Androniková, 2008, s. 167-168)

Popisuje také svůj vztah k otci a to, co měli společného, co je spojovalo a o čem spolu nedokázali mluvit. Bolest z odchodu Ráchel je šířala a pohlcovala. Nedokázali se od toho oprostit a své pocity nechávaly hluboko ve svém nitru. Rozhodli se odjet ze země, ve které by nedokázali zapomenout na Danielovu matku a Tomovu manželku.

Daniel se vyrovnává se svou minulostí, dětstvím a rodinou. Popisuje to, co cítil s rodinou na různých místech. *„Díky Ellen a její rodině jsem se začal v Kanadě cítit doma. Indie zůstala horkou vzpomínkou na sen dětství a šťastné rodiče. Československo byla hořká realita, na kterou se nedalo zapomenout.“* (Androniková, 2008, s. 293)

Jeho matka pro něj byla nevyřešenou záhadou, neuzavřenou kapitolou. Neznal některé informace a skutečnosti ohledně jejího života a to ho po celý život trápilo. Pro lepší pochopení, co Daniel prožíval, je důležité nahlédnout do jeho duše. *„Matka. To byla konstantní bolest, někde zasunutá, téměř zapomenutá a jindy, bez zjevné příčiny, sílila. Jako zbytková bolest končetiny po amputaci. Příběh bez konce, ke kterému jsem se neustále vracel. Celý živo jsem toužil dohlédnout až na dno. A teď jsem měl v ruce chybějící part. Předě mnou stála žena, která mi podívala stránku po stránce, rozplétala smyčky ve tvaru otazníků. V prstech se jí blýskal skalpel, kterým otevírala starou ránu. Působila novou, nepředstavitelnou bolest, aby střežinu vytáhla a zavřela ránu jednou provždy. I přes tu bolest jsem cítil hojivou moc odhalené pravdy. Slova, která Anne pronášela, mě osvobozovala z mnohaletého vězení hrůzných představ a lichých snů.“*

Otevřený příběh, jehož konec na mě po léta útočil jako zlý duch, se uzavřel.“ (Androniková, 2008, s. 295-296)

Anne

Anne provázela knihou coby vypravěčka. Byla nejbližší osobou Ráchel v nejtěžším období jejich života. Ve stáří se smířila se svou minulostí. „*Musela jsem přijmout fakt, že všechno, co jsem prožila, patří k mému životu. Lehnu si s tím do hrobu.*“ (Androniková, 2008, s. 207)

Frank Vainer

Autorka mu věnuje jednu celou kapitolu s názvem *Velká červená jednička*, kde Frank popisuje svůj život za války, který prokládá krátkými úryvky ze svého deníku. „*Houpal se na vlnách denních halucinací navozených kombinací prášků. Chránily ho před utonutím. Jednoho dne se však nevynořil.*“ (Androniková, 2008, s. 208) Zemřel na zástavu srdce, snad kvůli příliš velké dávce léků. V příběhu nezaujímá velké místo, je pouze vedlejší postavou.

Vedlejšími postavami jsou také Ráchelini rodiče **Otto Weinstein** a **Stella Weinsteinová**. Otto byl profesor historie a jeho manželka byla hospodyně a manželkou, která byla na první pohled poslušná a manželovi zcela oddaná. Stella měla však skrytou filozofii, jak dosáhnout toho, co chtěla, bez zbytečných hádek a sporů. Svá moudra sesnažila předat i Ráchel. „*Žena nemá být příliš chytrá. A pokud je, tak to na ní nesmí nikdo poznat. Hlavně manžel ne. S diplomacií se dá zvládnout každý mužský. Jenom žádné scény, žádný tyátr. Rozčilená manželka, to je hotová pohroma. To nemají rádi. Nefunguje to. Jenom hezky pianko, všecko odkývat, ano tatínku, máš pravdu, tatínku, ty to přece musíš vědět, tatínku. A pak si to udělat po svém.*“ (Androniková, 2008, s. 147-148)

Ze zlínského prostředí bychom mohli zmínit skutečnou postavu, která v životě mnoho dosáhla. **Tomáš Baťa**. Nebyl zrovna příjemný šéf, vyžadoval lidi plné energie a odvahy, takové, kteří nemrhali jeho časem, uměli mu vysvětlit podstatu věci co nejkratší, nejjasnější a nejsrozumitelnější cestou. Tomáš Keppler se mu líbil. Přemýšlel, moc nemluvil a byla za ním vidět odvedená práce. (Androniková, 2008) Baťa byl velký a cílevědomý muž. Myslel na své dělníky, a proto jim nechal postavit domky z cihel,

kolem kterých byly malé zahrádky. Věřil, že díky tomu lidé nebudou strkat nos do politiky a budou se starat o svůj život, o svou rodinu a domov.

Z prostředí Indie je jednou z vedlejších postav **Zám Sigh**, kuchař, kterého si rodina Kepplerů najala do své kuchyně. „*Pořád se usmíval a v jednom kuse si pobrukoval. Znělo to jako kontrabas. Turban na hlavě a knír pod nosem, udržované vousy stočené do copánků, které mu na spáncích zmizely ve vlasech jako dvě hád'ata. Byl přátelský a družný.*“ (Androniková, 2008, s. 46)

2.2.5 Jazyk

V románu je použit poetický jazyk Andronikové. Rozvité neslovesné konstrukce jsou řazeny za sebou, často zde jsou holé věty a jednoslovné výrazy. Velká slovní zásoba, vtipné slovní spojení, metafory, přirovnání.

Použití přirovnání a personifikace najdeme v těchto krátkých ukázkách: *Břitva klouzala po tváři v bílé pěně jako loď ve vlnách a nechávala za sebou brázdu hladké pleti.*(s. 38) *Smíchem zaháněla chmury, které mu vrtaly hlavou jako červotoč.* (s. 40) *Stála jsem zcepenělá, bez hnutí, jako velká mrkácí panna.* (s. 59) Metaforu můžeme vidět v popisu zápalky: „*Otevřela krabičku zápalek. Vylovila dřívko s červenou hlavičkou, škrtila s ním o drsnou plochu.*“ (s. 16)

V jedné větě se jedno slovo opakuje vícekrát: „*Nedokázala jsem ji vytrhnout z apatie, nedokázala jsem jí vrátit chuť do života, nedokázala jsem ji donutit, aby si vzala sousto a pozřela ho.*“ (s. 60)

Jsou zde použity i rčení, které jsou vyřčeny z úst Ráchel, která se je snaží předat svému synovi. „*Někdy zvítězíš proto, že ten druhý nebojuje. A někdy zvítězíš tím, že nebojuješ ty. Necháš toho druhého, aby si myslel, že vyhrál. Podle rčení, že moudřejší ustoupí.*“ (s. 67)

Androniková popisuje věci, události a osoby v románu barvitě a zároveň lehce, čtenář může snadno zapojit svou fantazii a daný okamžik si představit. „*Indická chůva Kavita nosila modré sári, jediný pruh látky, záhadně se vinul kolem horní i dolní části těla jako krajta. Tucty třpytivých náramků a řetízků o sebe cinkaly v rytmu pohybů. Pohybovala se jako kočka, měkce a plynule. Když šla, kypré tělo se ladně vlnilo, jako by se přelévalo s jedné nádoby do druhé, měnilo tvar a zase se vracelo zpátky do původní podoby.*“ (s. 44)

Krásný poetický jazyk můžeme najít i v těchto větách: „*Nechávala jsem téct hudbu po tvářích a ze střepů vzpomínek jsem si stavěla štít proti přítomnosti*“ (s. 164) „*Jeho oči byly jezero v horách. Jestřáb kroužící nad skalním plesem.*“ (s. 288)

V textu jsou zvýrazněná některá slova, a to především slova cizího původu nebo vyjadřující nějaký důraz. Věty jsou spíše kratší, někdy i jednoslovné. Složitější souvětí se skládá zhruba ze čtyř vět. Přídavných jmen se v textu objevuje i více za sebou. „*Indie. Horká a neúprosná, sladká a zraňující, smyslná a odmítavá.*“ (s. 44) Někdy ve větách úplně chybí sloveso.

Román obsahuje mnoho dialogů, které obsahují převážně krátké věty. Autorka používá i cizí slova, zvláště v kapitolách o Indii, např. *Sil nora*, tj. oválný kámen používaný pro účely vaření. Nebo název indického rýžového pudinku *páješ*.

3 Motivy

Motiv je: „*základní dynamická složka díla, která vytváří epickou dějovost nebo lyrické napětí.*“ (Petrů, 2000, s. 102) Motivy se sdružují do skupin a vytvářejí téma díla. Při výběru motivu je důležité brát v úvahu jejich návaznost.

Dynamickými motivy máme na mysli takové motivy, které mění situaci, vnášejí do světa děj a pohyb. Motivy, které jsou statické, prezentují stav, povahu, prostředí či postavy. (Haman, 1999)

„*Motiv je tematickou složkou díla, která se už nedá dál dělit. Je to nejmenší částička tematického materiálu, což ve skutečnosti znamená, že každá věta má svůj vlastní motiv.*“ (Všetička, 1992, s. 22) Leitmotiv má funkci charakterizační, dokreslující a doprovodnou. Máme také motivy hlavní (nosné) a vedlejší, které mohou mít funkci dekorativní. (Lederbuchová, 2002)

3.1 Motiv slunce

Slunce v tomto románu hraje důležitou roli. Můžeme ho najít v názvu díla a v mnoha dalších příkladech v knize. Jedná se o příběhy o Slunci a slunečních bozích. Autorka ke slunci připodobňuje i Ráchel.

Daniel vypráví o své matce Ráchel, která mu večer co večer povídala o mýtech, legendách a příbězích o Slunci a slunečních bozích. „*Vymáhal jsem povídání na dobrou noc. Ráchel, dcera profesora dějepisu, sama vášnivě zahleděná do historie, milovala mýty*

a legendy. Vždycky mi do detailu popisovala, jak každý z bohů vypadal. Nejvíc mě uchvátily příběhy slunečních bohů a bohyní.“ (Androniková, 2008, s. 51)

Ráchel naposledy mluví se svým synem a snaží se ho uklidnit, že se nic neděje a vše bude dobré, že se brzo vrátí. Po dobu její nepřítomnosti se má dívat na Slunce, díky kterému bude vědět, že je jeho máma s ním. *„Když odcházela, řekla mi, že sluneční paprsky jsou poslové slunečního boha a že si po nich budeme posílat vzkazy. Když uvidíš sluníčko, ucítíš paprsky na tváři, budeš vědět, že to jsou mé ruce, které tě hladí, že jsem nablízku. Měsíc ti bude vyprávět příběhy na dobrou noc.*“ (Androniková, 2008, s. 141)

Jedna legenda o slunci praví, že: *„Luna byla Slunci nevěrná. Za trest ji Slunce oslepil na jedno oko, a proto prý Měsíc září míň než Slunce.*“ (Androniková, 2008, s. 51)

3.2 Motiv víry v Boha

Otázka víry se v této ale i v jiné době hodně řešila. Lidé se k Bohu utíkali s prosbou, díkem, chválou. Ti, kteří v Boha věřili, měli to štěstí, že nepropadali v těžkých chvílích zoufalství a zlobě vůči druhým lidem. Anne věřila, a proto pro ni chvíle v koncentračních táborech byly lépe snesitelné než pro Ráchel, kterou pohltila špatná zkušenost z dětství. I přesto ale hledala Boha, ticho a něco, v čem by našla uklidnění, pocit jistoty a lásky. *„Bylo výhodné věřit v Boha. Moje víra mi pomáhala přežít. Pro mě to byl zdroj síly, skála, o kterou jsem se mohla opřít, útěcha v bezútěšných dnech. Ráchel ty hrůzy kolem naopak utvrzovaly v přesvědčení, že Bůh není. Ale já ho hledám, řekla jsem jí. I tady ho hledám.*“ (Androniková, 2008, s. 191)

3.3 Motiv příběhů

V patnácté kapitole s názvem *Jsme příběhy*, autorka přirovnává lidský život k příběhům, které se v nás ukrývají, stránky, které jsou popsány různými událostmi, radostmi či bolestmi. *„My jsme příběhy. My jsme mýty a pohádky. Jsme poezie. Naše životy jsou knihy. Knihy plné listů popsaných rukopisem vlastního štěstí a smutku, vlastních úspěchů a porážek. Jsme stránky popsané lidmi a událostmi, které nás potkaly. Hýčkáme rukopisy těch, co nás okouzlili krásou svých těl a duší, těch, co nás obdařovali světlem a poznáním, rukopisy, které hrály a hladily. Rukopisy milovaných.*“ (Androniková, 2008, s. 281)

Androniková pokračuje a vysvětluje, že v našich životech je mnoho a mnoho bolestí a křivd. Toho, co jsme sami nechtěli, ale stalo se to, naše stránky jsou černé zaschlou krví utrpení a bezmoci, a my se s tím musíme smířit a naučit se s tím žít. Kdo to nezvládne a nesmíří se sám se sebou, bude se v životě potýkat s mnoha bolestnými a smutnými okamžiky a situacemi. Smíření a přijetí života, takového jaký byl, popisuje Anne na konci knihy. *„Jsme knihy plné otřesných věcí, o kterých jsme nikdy nechtěly psát. Kruté mýty a krvavé balady. Můžete je zkusit vymazat. Vymazat tiskařskou čern. Můžete je zkusit vytrhnout. Vytrhnout si srdce z těla. Můžete je zkusit upálit. Ale je ten, kdo hází knihy do ohně, ještě člověkem?“* (Androniková, 2008, s. 281)

Anne vypráví o Ráchel, která měla svoje příběhy: *„Byly spojením se životem, s minulostí, vytrhávaly z apatie, vracely jí její tvář. Vědomí že mozek ještě funguje. Že ještě ne. Že ještě není zvířetem. Ty příběhy osvobozovaly.“* (Androniková, 2008, s. 201)

V románu je náznak motivu snů a vzpomínek. Ráchel jednou Tomovi řekla, aby se nebál temnoty, protože temnota odhaluje pravou tvář, tajemství ve dne skrytá. *„Sny jsou poselství tvé duše.“* (Androniková, 2008, s. 284)

Vzpomínky, které se vrátí ve snu jako jedem napuštěný štít. *„To vzpomínky dělají. Vracejí se v podobě snů, zrazují a popírají samy sebe, vysmívají se paměti. Ve spánku se mozek proměňuje ve zmatenou telefonní spojovatelku, která strká kolíky s telefonními hovory do nesprávných dírek, spojuje lidi, kteří spolu nechtěli a neměli mít nic společného. Vznikne zmatek, zašmodrchaný chumel, který nerozluští ani ti nejlepší vykladači snů.“* (Androniková, 2008, s. 211)

3.4 Motiv smrti

Motivem mohou být také myšlenky na smrt. Tomáš byl hodně zraněný odchodem anepřítomností Ráchel. Bez ní jakoby nežil, pomalu a bolestivě umíral. Život bez ní pro něj znamenal něco jako dýchání bez kyslíku. Oprávněně ho napadaly myšlenky na smrt a možnost sebevraždy. Nebyl by jediný, kdo by skončil se životem. Petronius, Seneca, Hilda nebo Virginie Woolfová spáchali sebevraždu. Bylo mnoho způsobů, jak odejít ze světa a důvodů nebylo tolik, až na jeden, který zabránil Tomášovi vztáhnout ruku na svůj život. Byl to jeho syn Daniel. *„Byl jen jediný důvod, proč se nemohl rozběhnout a letět ze skály, vrhnout se pod vlak, lehnout si do vany a říznout, zajít do lékárny pro pár tabletek, uvázat si kravatu a zvolna se zhoupnout. Ten důvod ho sledoval mýma očima. Měl jsem oči jako ona. Proto se nemohl zbavit života.“* (Androniková, 2008, s. 285)

Závěr

V práci s názvem *Interpretace románu Hany Andronikové Zvuk slunečních hodin* bylo naším cílem pomocí podrobnější analýzy, zvláště časových rovin, prostoru, postav a motivů, tento román interpretovat. Nezaměřovali jsme se pouze na samotné dílo, ale na celkovou tvorbu a život Hany Andronikové.

Potřebné informace o autorce jsme našli v tištěných časopisech a novinách. Také jsme využili internetových zdrojů, ve kterých jsme našli několik rozhovorů s autorkou, především díky tomu, že byla současnou spisovatelkou a její díla získala významná ocenění. V práci jsme použili krátké úryvky z rozhovorů pro lepší přiblížení autorčina života, okolnosti vzniku jejích děl a její vlastní názor na tvorbu. Androniková v rozhovorech působí vyrovnaně a na otázky odpovídá klidně a přímě. Na dotazy, které jsou mířené na autorčino soukromí, spisovatelka pohotově reaguje.

Cíl práce se nám podařilo splnit. Na základě dostupných materiálů jsme čtenáři přiblížili život a tvorbu autorky a především jsme vytvořili analýzu již zmíněného románu.

Blíže jsme se zaměřili na dvě další autorčina díla, a to na povídkový cyklus *Srdce na udici* a autobiografický román *Nebe nemá dno*. U tohoto románu jsem nabyla osobní zkušenosti, která se podobá zkušenostem a názorům i jiných čtenářů. Za účelem lépe poznat autorku, její styl psaní a srovnat její dva romány, jsem si knihu *Nebe nemá dno* zakoupila. Začala jsem číst, avšak nečetla se mi tak dobře jako první román, který jsem přečetla jedním dechem. Snažila jsem se do čtení ponořit a následně se i do něj nutit, ale nepřekročila jsem hranici 60 stran. Jak jsem posléze z komentářů knihy na internetu zjistila, stejný problém mělo několik dalších lidí. Pro čtenáře je náročný jazyk, který autorka používá, a zvláště grafická úprava románu. Na začátku vět chybí velká písmena, nedodrhuje se interpunkce a přímá řeč není jasně rozpoznatelná. Tyto obtíže v četbě vedou k odložení knihy, což je velká škoda, protože dílo získalo taktéž literární ocenění a díky němu můžeme více pochopit jeho autorku. Klíčem k úspěchu může být nastudování si okolností ohledně vzniku díla, autorčina života a také seznámení se s kritikami a posudky samotného románu.

Snažili jsme se popsat děj románu *Zvuk slunečních hodin* tak, aby byl snáze pochopitelný pro čtenáře. Děj se prolíná a není snadné se v něm v některých chvílích zorientovat. Pro lepší orientaci jsme se také zaměřili na čas, který se v díle často střídá. Pomohly nám k tomu zvláště kapitoly, které nebyly číslované. Ty nám představovaly děj,

který probíhal v Coloradu v horském penzionu. Je to rámcový děj, kdy Anne a Daniel vypráví své životní osudy.

Obsáhlou kapitolou byla lokalizace příběhu. Konkrétně jsme si popsali děj, který se odehrával na různých místech. Prvním místem byl Zlín, kde se odehrála důležitá část děje. Popisuje jak šťastné období rodiny Keplerových, tak i to těžší a smutnější, kdy zůstal Tomáš s Danielem sám. Indie, země plná barev, vyobrazuje velmi krásný čas rodiny, který nebyl zcela snadný a jednoduchý, ale byl šťastný. Tomáš byl hodně zaneprázdňený prací a Ráchel si zvykla na indickou kulturu. Třetí oblastí byly koncentrační tábory, které detailně popisují náročnou situaci židů v dané době. S Ráchel a Anne se podíváme do Terezína, Osvětimi a Německa.

Charakteristika postav nám pomůže ještě hlouběji proniknout do příběhu, ve kterém jsou jak hlavní postavy, tak i vedlejší a epizodní. Více jsme se zaměřili na ty hlavní. Hana Androniková v románu použila velmi krásný a vytříbený jazyk. Je zde obsaženo mnoho přirovnání, metafor, personifikací, cizích názvů.

V závěru jsme se zaměřili na motivy, které jsme mohli spatřit v díle. Hlavním a důležitým motivem bylo slunce. V románu se slunce často vyskytovalo v příbězích mytologického charakteru. Najdeme zde k němu několik přirovnání. Dalšími motivy jsou příběhy, sny a také smrt, nedílná součást našeho života.

Použité zdroje

Primární literatura

ANDRONIKOVA, Hana. *Zvuk slunečních hodin*. 2., pozměň. vyd. V Praze: Odeon, 2008. Česká řada (Odeon). ISBN 978-80-207-1261-5.

ANDRONIKOVA, Hana. *Nebe nemá dno*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 2010. Česká řada (Odeon). ISBN 978-80-207-1337-7.

Sekundární literatura

BURDA, Alois. *Hana Andronikova: Zvuk slunečních hodin*. Tvar. 2002, roč. 13, č. 16, s. 1, 8-9.

HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 1999. ISBN 8086022579.

Hana Andronikova (*1967 ve Zlíně). Labyrint revue. 2002, č. 11/12.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Vyd. 1. Jinočany: H & H, 2002. ISBN 8073190206

MAINX, Oskar. *Hvězdárka Andronikova*. Host. 2003, roč. 19, č. 5, s. 17-19.

MYSLIVEČKOVÁ, Radka. *Srdce na udici*. Tvar. 2003, roč. 14, č. 5.

ONDŘEJKOVÁ, Kateřina. *Zvuk slunečního orloje: Prvotina Hany Andronikové získala cenu Magnesia Litera za objev roku*. Lidové noviny. 2002, roč. 15, č. 99, s. 16.

PETRŮ, Eduard. *Úvod do studia literární vědy*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000. 187 s. ISBN 80-85839-44-X.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Peruánská mystička? Ne. Sebeironička ze Zlína*. Host. 2011, č. 1, s. 78-79.

VŠETIČKA, František. *Stavba prózy*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1992. ISBN 807067203X.

Internetové zdroje

CÍSAŘ, Jaroslav. *Rozhovor a Hanou Andronikovou*. Grand Biblio 2009, č. 3 [online].

13.3.2009 [cit. 3.3.2016]. Dostupné z:

http://www.pwf.cz/archivy/texty/rozhovory/rozhovor-s-hanou-andronikovou_2218.html

RULF, Jiří. Rozhovor a Hanou Andronikovou. Reflex 2008 [online]. 11.12.2008 [cit. 17.3.2016]. Dostupné z: http://www.pwf.cz/archivy/texty/rozhovory/rozhovor-s-hanou-andronikovou_1546.html

POSPÍŠILOVÁ, Silvie. Hana Androniková. Deník.cz [online]. 31.10.2010 [cit. 1.4.2016]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/knihy/hana-andronikova-rozhodla-jsem20101031.htm>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Monika Jurasová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jaroslav Vala, Ph. D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Interpretace románu Hany Andronikové <i>Zvuk slunečních hodin</i>
Název v angličtině:	Interpretation of the novel Hana Androniková <i>Zvuk slunečních hodin</i>
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá interpretací literárního díla Hany Andronikové <i>Zvuk slunečních hodin</i> . Cílem práce bylo seznámení se s autorkou Hanou Andronikovou a její tvorbou. Následně jsme provedli podrobnou analýzu jejího románu <i>Zvuk slunečních hodin</i> .
Klíčová slova:	Hana Androniková, 30. léta, Zlín, Bařa, Indie, koncentrační tábory, Terezín, Osvětimi, židé, slunce, Bůh, příběhy, sny, smrt.
Anotace v angličtině:	This thesis deals with the interpretation of literary works Hany Androniková <i>Sound sundial</i> . The aim was to get acquainted with the author Hana Andronikova and her work. Then we conducted a detailed analysis of the novel <i>Sound sundial</i> .
Klíčová slova v angličtině:	Hana Androniková , 30s , Zlín , Bařa, India , concentration camp , Theresienstadt , Auschwitz, the Jews , the Sun, God , stories, dreams , death .
Rozsah práce:	39 stran
Jazyk práce:	Český jazyk